

Plug-in-City med tält och bajamaja

På en åker utanför Roskilde byggs en stor dansk stad upp och monteras ned på en vecka. Det kallas musikfestival men är lika mycket arkitektur.

Text och foto: Jonathan Wolfe

Jag reste över sundet till Roskildefestivalen i somras. En musikfestival med över hundra tusen besökare. Och en stad som inte liknar något. Eller kanske allt.

Sedan 1971 har de hållit till på åkrarna utanför Roskilde, och för varje år har besökarna stadigt ökat i antal. Den tillfälliga tältstaden, som med tiden tagit allt större område i anspråk, är idag en lika stor attraktion som musikfestivalen i sig.

När campingområdet öppnar, fyra dagar innan den egentliga festivalen, har många redan köat hela natten. Allt för att få byta egen säng, toalett och dusch mot ett trångt tält, bajamaja och kollektiv kalldusch. Och festivalledningen har fattat vinken. Sedan 2001 har arkitektbyrån Jes Vagnby arkitektur och identitet fått agera "stadsarkitekt" åtta dagar varje år – en experimentverkstad, fri från byråkrati och styrande byggherrar.

Att besöka Roskildefestivalen blir lätt en arkitektonisk upptäcktsfärd. Allt det som vi lärt oss förstå – materialiserat i stenstaden, förorten eller villaområdet – framträder i ny skepnad.

Men den tillfälliga tältstaden är inte bara en produkt av besökarnas erfarenheter. Det är alldeles tydligt hur dessa invånare för en vecka realiserar ideal och önskningar om hur staden ska formas. I de 25x25 meter stora kvarteren, definierade av ett vitmålat rutnätssystem, arrangerar besökarna fritt sina tält i samspråk med nya grannar.

Jes Vagnby och Julie Reinau tar emot

Julie Reinau och Jes Vagnby är tältstadens "stadsarkitekter".

i en liten snitsig lokal i Köpenhamn. Att berätta om sitt arbete med utformandet av rum, miljöer och upplevelsearkitektur till Roskildefestivalen verkar vara lite av en återkommande bisyssla. Uppmärksamheten kring den arkitekturtridade festivalen har växt åtskilligt de senaste åren. Men kontoret ser inte bara festivalen som en spektakulär reklampelare, de har också förstått att lära av den.

– Det finns en oerhörd potential i den tillfälliga tältstaden. Vi vet att det vi håller på med är rätt, och rätt i tiden, säger Julie Reinau.

Det känns onekligen riktigt. I ett Danmark med nya politiska förutsättningar för stadsbyggnad och planering blir antagligen begrepp som identitet, tillhörighet och brukarpåverkan viktiga ledord.

– På campingområdet arbetar vi utifrån kaos. Positivt kaos. Genom att ge kaos en chans, så skapar vi möjlighet för besökaren att skapa något nytt, säger Jes Vagnby.

Det handlar inte om att sätta gränser eller forma levnadsmönster. I den tillfälliga tältstaden har Julie Reinau och Jes Vagnby identifierat och lyft fram det viktigaste: publiken och individen. Genom att aktivt skapa förutsättningar för besökarnas initiativ blir campingområdet vad invånarna gör det till.

På så sätt kan vi fortfarande se på myllret av tätt packade tält och fråga oss vad strukturerna säger om oss, och om hur vi planerar våra samhällen. För även om den tillfälliga tältstaden i många avseenden markant skiljer sig från den urbanitet vi är vana vid, är den i samma stund full av stadsmässiga motsvarigheter.

Den uppbyggda tältstaden liknar kanske närmast den medeltida staden, formad av sina invånare ur stunden och det direkta behovet. Slingrande smala gator har bildats mellan tält och festpaviljonger. Tältentréer vänder sig in mot mötesplatser – små

halvprivata rum i den täta strukturen. Vissa passar på att synas lite extra i det platta landskapet; flaggor och pyntade tältkomplex blir genast hållpunkter för att hitta. Och den vane tältaren är inte sen att utnyttja de få krökta gatusvängarna för att gestalta ett uttrycksfullt fondmotiv.

Bland de tätbefolkade kvarteren öppnar sig gatorna emellanåt till små torg, agora. Idén fick form till festivalen 2004 och har utvecklats vidare i år.

– Agoran är ett samlingsställe för cirka 5.000 personer. Där kan du gå på toaletten, tvätta dig, det finns en liten kiosk, en plats att laga mat och ett stort tält som fungerar som offentlig mötesplats, säger Jes Vagnby.

– Tanken är att publiken ska influera agoran och ge den ett värde. Det tar nog lite tid. Så länge har vi valt att ge varje agora en specifik identitet. Efter ett tag kanske den stora attraktionen ligger långt ifrån det faktiska festivalområdet, på en agora formad av besökarna, säger Julie Reinau.

Tältstadens anatomi är utmejslad för det sociala livet. Hur och var tälten placeras har alltid ett direkt förhållande till samvaron och sättet att umgås. Och formandet av nya mötesplatser verkar öka det sociala livet snarare än koncentrera det till huvudstråk eller torg.

När brukarna är direkt delaktiga i stadsbyggandet blir det tydligt hur glappet mellan utformning och användande automatiskt minimeras. Den tillfälliga tältstaden är skapad för att umgås i, och det är så den nyttjas.

När gatorna myllrar av liv, och människor möts och umgås i en offentlighet fri från kommers och måsten är det svårt att förstå hur den isolerade ettan kan locka, eller varför den traditionella stadens mötesplatser behöver vara så trötta.

Eller så är det just i det ljuset vi ska se Roskildefestivalen; som en reaktion på det vi saknar. En social längtan. Hundra tusen

Överst: Tälten står tätt. Små mellanrum bildar slingrande gränder. Flaggor blir hållpunkter för att hitta.

Mellan: Vissa bygger hela komplex. Livet på campingen blir allt.

Underst: Inne på festivalområdet. Stilhedens katedral, ritad av Henning Larsen.

röster som materialiserar en önskan om en stad som sätter det sociala livet högt på dagordningen.

– Jag tror det handlar om att få chansen att mötas i en neutral zon. På samma gång kan man se musiken som ett enzym för att skapa gemenskap. Den blir ett allas språk som sammanbinder olika nationaliteter och grupper, säger Jes Vagnby.

Förmodligen spelar den bestämda situationen och det givna sammanhanget en avgörande roll. Att åka på festival är ju som att åka tåg i en hel vecka. Vi är där på samma premisser; ingens stad, stadsdel eller gata. Det blir inte så besvärligt då. Att börja prata alltså.

Julie Reinau och Jes Vagnby talar mycket om vikten av att åstadkomma en upplevelse av gemenskap; om hur arkitekturen kan skapa en god stämning bland besökarna.

Tydligt definierade rum och smidiga lösningar för faciliteter och matförsäljning ska skapa en känsla av tolerans bland besökarna. På samma gång ser de ett stort värde i förutsättningarna som redan finns i organisationsformen. Roskildefestivalen drivs av frivillighetsarbetande och all ekonomisk förtjänst doneras till humanitära och kulturella projekt. På så sätt införlivas besökarna i något större än festivalen i sig.

Det är inne på det faktiska festivalområdet som Jes och Julie arbetar mest aktivt med arkitektoniska grepp för att skapa rätt atmosfär. Svarta plank, växtlighet och ljusinstallationer gestaltar konsertrum och pausrum. Bänkar och konstinstallationer lockar till möten och interaktion. Aldrig ska upplevelsen bli oklar eller vandrigen tråkig.

– Är publiken i ett definierat rum blir konsertkulturen behagligare, eftersom man inte behöver trängas för att känna att man är med, säger Jes Vagnby.

Samtidigt är han och Julie Reinau snabba att påpeka vikten av det ociviliserade:

– Det ska vara som en urban djungel, det är så det ska vara på festival!

Nog skulle Sveriges arkitektkår må bra av ett besök på Roskildefestivalen. Om inte annat för all den fantastiskt experimentella och upplevelseinriktade arkitektur som Jes Vagnby och Julie Reinau skapar specifikt för varje festivals tydliga identitet. Eller för en titt på Henning Larsens tältkyrka.

Roskildefestivalen är onekligen lika mycket intressant stad som musikfestival.

Boka in en danmarksresa till månadsskiftet juni–juli nästa år, alla 50-plusare kommer in gratis sista dagen på festivalen. Ett ypperligt tillfälle för spänstiga 40-talister att se något anorlunda. ■